

Postens historie

Sett fra Svartskog

av Trygve Elias Solheim

For 2-300 år siden gikk eller red postbøndene gjennom skogene i Oppegård. Faren var nok stor for å bli overfalt på veien selv om postbøndene etter hvert fikk både uniform og status. Også i vår tid kan postens folk være utsatt. Midt på dagen 13. august 1992 svingte en rød Ford Sierra inn foran Svartskog postkontor. To menn med finnlandshetter sprang ut, bevæpnet med avsagde hagler. Inne tvang de postbetjenten ned på gulvet mens de forsynte seg fra kasse og pengeskap.

64 000 kroner rikere forsvant de mot Bunnefjorden der de hadde gjemt en båt. Den ene ransmannen var den ikke ukjente Stig Millehaugen, senere dømt for flere ran og drap på en fengselsbetjent. Turen med båt endte i Asker der posten på Nesbru også ble ranet. Fire år etter ble postkontoret på Svartskog nedlagt etter 126 års drift.

Også persere, egyptere, grekere og romere hadde behov for å formidle meldinger, skrevet på steintavler, papyrus eller vokstavler. I Norge ble viktige meldinger, som for eksempel om fiendtlige angrep, spredd utover landet gjennom brenning av bål. Slike bålvarder lå gjerne høyt og godt synlig. På Svartskog ligger steinrøysa der fortsatt. Herfra så man varden bli tent på Tårnåsen, her brakte man meldingen videre til Nesodden som igjen sendte stafetten videre til Asker. Slik ble kanskje den første Oslofjordforbindelsen etablert.

Utover på 15- og 1600-tallet gjorde behovet for en ordentlig postgang seg stadig mer gjeldende. Handelen med fisk og trelast tok seg opp samtidig som statsmakten vokste. Også her var Christian IV en sentral skikkelse. 1. januar 1647 kom initiativet til et norsk postvesen. Ansvar ble gitt til lensherre og stattholder Hannibal Sehested som ga oppgaven videre til en nederlander, Henrik Morian.

I starten ble jobben med å frakte post gitt til utvalgte bønder. Disse fikk ikke lønn, men ble fritatt for blant annet militærtjeneste. Posten gikk nordover fra København fredag kveld og sørover fra Christiania lørdag kveld. Reisetiden var anslått til 8-10 døgn, et døgn mer om vinteren.

Fra Christiania kunne posten følge to ruter sørover. Det meste fulgte Den Fredrikshaldske Kongevei som utover på 1700-tallet ble oppgradert til kjørevei. Over Svartskog ble posten fraktet med rytter langs oldtidsveien fra Ljabru til Hvitebjørn, Oppegård kirke, Sjødal gård og til innerst i Bunnefjorden. I løpet av 1700-tallet fikk postbøndene uniform og etter hvert også lønn, men samtidig ble det mer og mer vanlig at militære gjorde jobben.

Utover landet ble posttjenestene bygget ut; i 1814 hadde Norge 25 postkontorer og 97 poståpnerier. Tidlig på 1800-tallet brukte et brev mellom Christiania og København 3-4 døgn. Samtidig ble frekvensen økt til to ganger per uke. Men nå kommer maskinene. Fra 1827 fraktet DS Constitutionen og DS Prinds Carl post langs kysten og til utlandet. I 1848 fastslo Jernbaneloven at post skulle gå med tog og at poståpnerier om mulig skulle legges til jernbanestasjoner. Landets første jernbane kom først 6 år senere, men posten la mye av grunnlaget for norsk dampskips- og jernbanetrafikk.

For Svartskog og Oppegård var det dampskipstrafikken på Bunnefjorden fra 1857 som sto for mye av postgangen. I 1870 åpnet Oppegaard poståbneri, i et lite hus på gården Nedre Baalerud. 1. januar 1879 skjedde det imidlertid noe som endret fremtiden for Oppegård og Svartskog. Da åpnet Smaalensbanen. Dette flyttet befolkningsvekst og dermed posten østover fra Svartskogplatået.

I første omgang fikk jernbanen én stasjon; Oppegaard. I 1882 fikk vårt poståpneri navnet Baalerud etter navnet på gården og på skolen. Lærer Ole Halvorsen Jørgenborg fikk jobben med å bestyre posten frem til første verdenskrig. Han og familien bodde på skolen. Hit kom posten to ganger i uken, tirsdag og fredag.

Da telegrafene i 1929 etablerte Svartskog telegrafstasjon måtte posten følge etter. Slik dukker navnet Svartskog opp for første gang. Etter sigende stammer navnet fra en villa ved sjøen som lensmannen bygget. Etter krigen drev familien Nyborg "post i butikk" til 1965. Lov om postkasser fra 1952 påla ellers alle å ha en slik på eller ved huset.

Først i 1988 flyttet Svartskog postkontor inn i eget hus i krysset Roald Amundsens vei/Framveien. Da hadde 1420 Svartskog eksistert i 20 år. Men i 1996 ble det altså nedlagt til fordel for "Post i butikk". I dag står det "innramming" over døren, men på

veggen ute henger en postkasse som landpostbudet tømmer hver dag. Og rundt klokken 12 svinger han inn foran garasjen og putter brev i postkassen vår.

Kilder:

Birger Løvland: Posthistorie fra Oppgård. Hefte fra Oppgård filatelistklubb 2008. Revidert av Willy Østberg, Ragnar Moe og Nils Yngve Nilsen.

Aftenposten og NTB

Wikipedia

En spesiell takk til Willy Østberg og gode naboer på Svartskog.